

Жлудько В. М.

старший викладач
кафедри естетичного виховання

Чернігівський національний педагогічний
університет імені Т.Г.Шевченка

ДИЗАЙН-ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Анотація. У статті розкривається значення дизайн-освіти у професійному становленні майбутніх учителів початкових класів, з'ясовуються особливості впливу дизайн-діяльності на художньо-творчий розвиток особистості студента.

Ключові слова: дизайн-освіта, дизайн-діяльність, художньо-ігрове проектування, художньо-творчий розвиток особистості, професійне становлення.

Аннотация. Жлудько В. М. Дизайн-деятельность как средство усовершенствования профессиональной подготовки учителей начальных классов. В статье раскрывается значение дизайн-образования в профессиональном становлении будущих учителей начальных классов, выясняется влияние дизайн-деятельности на художественно-творческое развитие личности студента.

Ключевые слова: дизайн-образование, дизайн-деятельность, художественно-игровое проектирование, художественно-творческое развитие личности, профессиональное становление.

Summary. Gludko V.M. Design-activity as a technique of primary school teachers professional training. The article deals with the design-education value in the professional future primary school teachers training. The influence of design activity on artistic creative student personality development is researched.

Key words: design-education, design-activity, artistic design in playing, artistic creative personality development, professional growing

Постановка проблеми. Україна увійшла в нове тисячоліття, взявши на озброєння нову гуманістичну парадигму освіти, спрямовану на розкриття творчого потенціалу особистості, її самореалізацію. У сучасному освітньо-мистецькому просторі відбуваються радикальні зміни, здійснюється впровадження нових, актуальних тенденцій та напрямів мистецтва, зокрема різних видів дизайн-діяльності. Про це свідчать дослідження та розробки сучасних педагогів, психологів, мистецтвознавців України (М.С. Корець, В.О. Моляко, С.М. Симоненко, В.П. Тименко).

Відповідно професійна освіта на сучасному етапі повинна будуватися так, щоб підготувати майбутнього фахівця до подальших неодноразових змін, пов'язаних з постійним оновленням змісту і способів організації його діяльності. До подібних нових життєвих і професійних обставин набагато легше зможе адаптуватися людина, творчо орієнтована в професії, з багатим внутрішнім потенціалом, відкрита до нового, незвіданого.

Саме тому сучасна освітня ситуація вимагає у вищому навчальному закладі оновлення традиційних форм процесу, засобами дизайн-діяльності, синтезом інформатики, технологій і мистецтва. Водночас всебічне вивчення і аналіз досвіду сучасної української школи переконує нас, що головною ознакою незадовільного стану мистецько-творчої підготовки учнів є недосконалість методик, технологій, що використовується у навчальному процесі вищої школи.

Дослідження теоретичних і методичних основ формування готовності майбутнього вчителя до навчання дизайну молодших школярів зумовлена, з одного боку, вимогами нормативних державних документів про освіту (Закон України „Про вищу освіту”, Державна програма „Вчитель”), а з іншого - відсутністю достатньої фахової підготовки і перепідготовки вчителів початкових класів з дизайну. Недостатньо розробленими є також теоретичні та методичні основи формування художньо-проектувальних та конструктивних умінь дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.

Зміст шкільної програми для початкових класів з трудового навчання базується на оволодінні теоретичними і практичними основами дизайну. Елементи художнього проектування та конструювання є важливим компонентом змісту навчально-виховних програм для початкової школи з образотворчого мистецтва та інтегрованого курсу „Мистецтво”.

Одним із шляхів модернізації навчального процесу у вищих педагогічних навчальних закладах є оволодіння інноваційними технологіями в галузі дизайн-освіти, збагачення змісту навчальних предметів образотворчого циклу темами, присвяченими вивченню теорії і практики дизайну.

Дизайн визначається як процес, який включає в себе художнє проектування й виготовлення естетичних об'єктів та спрямований на адаптацію технологій до потреб людини, на з'єднання краси і функцій об'єктів.

Аналіз останніх досліджень з даної тематики. Варто зазначити той факт, що методи і засоби, які застосовуються на заняттях трудового навчання у вищих

Надійшла до редакції 24.10.2011

педагогічних навчальних закладах і початковій школі потребують оновлення, оскільки здебільшого не виходять за межі традиційних методик та недостатньо сприяють формуванню конструктивних та комунікативних умінь, ціннісних орієнтацій (В.І. Гавриш, В.Г. Кузь, Г.Є. Левченко, Т.Б. Носаченко, Г.С. Тарасенко, Б.П. Юсов). Проте предмет праці виступає найсильнішим засобом самоформування (С. Рубінштейн), всебічного саморозвитку, шляхом особистого включення особистості у творчу дизайн-діяльність. На нашу думку, у початковій школі необхідним є навчання учнів з урахуванням домінуючого у молодших школярів образного мислення, з використанням образного типу переробки інформації, що можна забезпечити методами і засобами дизайну.

Сучасні вчені (І.І. Демченко, М.С. Корець, В.К. Сидоренко, З.М. Сирота, В.П. Тименко) вважають, що основною метою введення дизайну в сферу освіти має бути не озброєння студентів уміньми майбутньої професійної діяльності на основі оволодіння професійними способами, відомостями, джерелами, а створення умов для становлення базової культури особистості, тобто культури життєвого (особистісного і професійного) самовизначення особистості.

Вчені-педагоги (О. М. Коберник, В. П. Тименко, Т. О. Шевчук) вказують, що процес художнього проектування, конструювання (дизайн-діяльність) є основним способом художнього розвитку особистості, провідним засобом її естетичного виховання.

Проектну культуру необхідно впроваджувати в усі сфери освіти, оскільки це поняття охоплює взаємозв'язок усіх аспектів діяльності зі створення нового виробу – технічного, економічного, естетичного, екологічного, художнього тощо [4, с. 45].

Таким чином ми вважаємо, що окреслена тема є актуальною з огляду на розвиток професійно-педагогічної і професійно-мистецької дизайн-освіти в Україні, шляхів і засобів її оновлення, що і зумовило вибір теми статті.

Ідентичною є думка і Р. М. Силка, який у одній із своїх статей відмічає, що впровадження проектної діяльності – нової технології розвивального навчання є обов'язковим компонентом дизайн-освіти від початкової ланки до ВНЗ [4, с. 47].

Мета статті полягає у з'ясуванні можливостей дизайн-діяльності у професійному становленні та художньо-творчому розвитку майбутніх учителів початкових класів.

Про велику роль художньої діяльності на становлення особистості вказує провідний вчений-педагог І. О. Ликова. На її думку, „художня діяльність – специфічна за своїм змістом і формами вираження активність, спрямована на естетичне опанування світу за допомогою мистецтва” [3, с. 3].

Сучасна освіта повинна будуватися так, щоб підготувати майбутнього фахівця до подальших неодноразових змін, пов'язаних з постійним оновленням

змісту і способів організації його діяльності. До подібних нових життєвих і професійних обставин набагато легше адаптуватися людина, творчо орієнтована в професії, з багатим креативно-еврис-

тичним потенціалом, ціннісними орієнтаціями. Саме тому сучасна освітня ситуація вимагає оновлення починаючи з вищого навчального закладу традиційних форм педагогічного процесу, їх осучаснення та аксіологізації, зокрема ознайомлення із дизайн-освітою, засобами дизайн-діяльності, що сприятиме творенню аксіологічної системи людини завдяки естетизації простору повсякденного буття.

Опанування технологіями дизайн-діяльності, як виду художньої діяльності може забезпечити більш повний розвиток творчої індивідуальності, ініціативи, креативності студента-майбутнього вчителя початкових класів.

Творчий розвиток особистості – це динамічний процес формування особистості, спрямований на розширення спектру здібностей та особистісних якостей, які проявляються і збагачуються у практиці різних видів художньо-проектувальної, конструктивної діяльності, результати якої характеризуються новизною та оригінальністю. Серед провідних функціонально-структурних компонентів художньо-творчого розвитку надзвичайно важливе місце належить діяльному компоненту. Тому саме дизайн-діяльність, яка включає інноваційні методи і технології художнього проектування та конструювання є ефективно засобом художньо-творчого розвитку особистості студента у процесі занять образотворчого циклу.

Крім того, оволодіння інноваційними методами і технологіями художнього проектування та конструювання допомагає студентам у виготовленні оригінальних наочно-методичних посібників до різних навчальних предметів.

Тому дизайн має бути обов'язковою складовою художньої діяльності у процесі фахової підготовки вчителів початкових класів. Зміст занять повинен включати завдання художнього проектування і конструювання. Це передбачає виготовлення різноманітних виробів: макетів, конструкцій, моделей, композицій з використанням інноваційних технологій і технік. Важливо, що ці вироби мають в основному конкретне функціональне призначення і є предметами реалізації різних видів дизайну (графічного, предметного, ландшафтного, етнодизайну, флористики, дизайну середовища, костюмів тощо).

Особливої уваги заслуговує ігровий дизайн як форма художньо-ігрового проектування [6, с. 14]. Гра є природною формою діяльності для дитини, отже, майбутній педагог початкової освіти повинен володіти методикою ігрового дизайну.

У процесі дизайн-діяльності студенти збагачують досвід вирішення педагогічних завдань стосовно оформлення дитячих приміщень (класу, залу, кімнати-відпочинку), самодіяльних спектаклів, свят, концертів, конкурсів, експозицій. Опанування методикою навчання дизайну, безпосередня дизайн-діяльність збагачує і урізноманітнює поле діяльності майбутнього педагога в позаурочний час, дає додаткові можливості майбутньому педагогу забезпечити художньо-творчий розвиток індивідуальності дитини, врахувати освітні запити родини і школи. Майбутній учитель початкових класів окрім цікавих занять з художнього проек-

тування і конструювання у процесі занять з трудового навчання художньої і технічної праці (проектування і виготовлення іграшок, декоративних предметів,) зможе використати дизайнерські знання та вміння з метою оформлення шкільного інтер'єру і безпосереднього виготовлення його елементів до різних свят, сімейних подарунків, створення ляльок, ширм для шкільного лялькового театру, виготовлення найпростіших елементів декорацій, костюмів, реквізиту для шкільних інсценізацій, вистав в позаурочний час.

Оскільки дизайн – це художнє проектування, що передбачає художньо-творчу діяльність, відповідно дизайн-діяльність має важливе значення для художньо-творчого розвитку та естетичного виховання особистості студента.

У процесі дизайн-діяльності, окрім оволодіння студентами спеціальними дизайнерськими навичками та конструктивно-художніми вміннями, здійснюється розвиток графічних навичок, вміння створювати різні проекти, моделі і макети, визначати стильову єдність виробів, працювати в різних художніх техніках як самотійно, так і в колективі [7, с. 55.]. Дизайн-діяльність надзвичайно сприяє розвитку творчих, конструктивних здібностей, просторової і образної уяви, логічного і конструктивного мислення, чуття пропорційності, окоміру, естетичного смаку, координації рухів, пізнавальної активності, удосконалює навички роботи з різними матеріалами (папером, картоном, тканиною, шкірою, пластиліном, пап'є-маше, штучним і природним матеріалом тощо) та інструментами.

Оволодіння студентами інноваційними технологіями і прийомами художнього проектування та конструювання, методами навчання дизайну є одним з перспективних напрямів удосконалення професійної

підготовки майбутніх педагогів. В результаті регулярного включення до різноманітної дизайн-діяльності підвищиться ефективність і якість готовності майбутніх фахівців до навчання основ дизайну дітей дошкільного і шкільного віку.

Висновки. Отже, дизайн-діяльність є важливою складовою навчально-виховного процесу в професійній підготовці майбутніх фахівців початкової школи.

Література:

1. Демченко І. І. Роль художньої діяльності у формуванні творчої особистості молодшого школяра / Демченко І. І. // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв: збірник наукових праць. – Харків: ХДАДМ, 2002. – №12. – С. 50-53.
2. Жлудько В. М. Дизайн-освіта в аксіологічному вимірі / В. М. Жлудько // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія: педагогічні науки: Збірник. – Чернігів: ЧНПУ, 2010. – С. 210-213.
3. Ликова І. О. Програма художнього виховання, навчання і розвитку дітей 2-6 років "Кольорові долоньки" / І. О. Ликова. – Х.: Видавництво „Ранок”, 2008. – 128 с.
4. Силко Р. М. Деякі аспекти початкової дизайн - освіти / Р. М. Силко // теоретико-методичні проблеми підготовки студентів до естетичного виховання учнів початкових класів. Випуск 6. – Чернігів: Чернігівський національний університет імені Т. Г. Шевченка, 2009. – С. 45-47.
5. Тименко В. П. Безперервна система загальної дизайн-освіти: стан і перспективи розвитку / В. П. Тименко // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені П. Г. Тичини: спеціальний випуск. – К.: Науковий світ – ТМ, 2002. – С. 108-110.
6. Тименко В. П. Дизайн-освіта в дитячому садку і початковій школі / В. П. Тименко // Палітра педагога. – 1999. – С. 14-17.
7. Трудове навчання. 4клас / упорядник Ю. Є. Бардакова. – 2-ге вид. Ю. Є. Бардакова. – Х.: Вид. група „Основа”, 2010. – 78 с.